

Skriven među raspravama o proširenju EU i ulozi komesara za proširenje EU, na ovonedeljnom samitu EU i Zapadnog Balkana u Sloveniji tiho je dogovoren Akcioni plan za Zelenu agendu za Zapadni Balkan.

Pre samo nedelju dana nije bilo jasno da li će to uopšte biti odobreno. Uprkos tome što je Savet za regionalnu saradnju (RCC) imao skoro godinu dana od Sofijske deklaracije za pripremu Plana, nacrt dokumenta je završen pre samo dve nedelje, dajući malo vremena za dogovor. Pretpostavlja se da je 9 milijardi evra bespovratnih sredstava koje EU obećava regionu pomoglo u naftnim pogonima.

Ali kasna i žurna izrada Plana uticala je na njegov kvalitet. Obuhvata najmanje 58 mera koje bi zaista donijele pozitivne promene u regionu ako se provedu. Ali ima previše nejasnoća da bi se to dogodilo.

Dana 30. septembra, 18 organizacija civilnog društva, uključujući Bankwatch, poslalo je pismo RCC -u i DG NEAR -u tražeći velika poboljšanja. Na primer, potrebni su jasni rokovi. Postavljanje akcionog plana sa „okvirnim vremenskim okvirima“ postavlja ga za neuspeh, posebno kada su neki od zadataka tako loše definisani.

Šta, na primer, znači „Povećanje primene najboljih dostupnih tehnika u skladu sa Direktivom o industrijskim emisijama“ za - indikativno - 2030. godinu? Transponovanje Direktive? Primenjujete li ga na nove instalacije? Do postojećih instalacija? Nejasnoće će neizbežno postati izgovor za nečinjenje.

I mora biti jasno šta će se dogoditi ako zemlje ne sprovedu plan. Evropska komisija mora pozvati vlade na odgovornost, ali nema planova da se to dogodi u okviru Zelene agende - ministri će umesto toga ocenjivati svoj napredak na redovnim sastancima.

Takođe smo zatražili zahteve za zemlje da obezbede učešće civilnog društva na nacionalnom, a ne samo na regionalnom nivou, jer bi to očigledno imalo veći uticaj na svakodnevnu primenu Zelene agende.

Nije iznenađujuće s obzirom na žurbu pred Samit, konačna verzija Plana se jedva promenila u poređenju sa nacrtom. A gde se to dogodilo, na nekim mestima se pogoršalo.

Na primer, „indikativni vremenski okvir“ od 2025. za postepeno ukidanje subvencija za uglj je sada „u toku“.

I očajnički potrebne strategije za kvalitet vazduha indikativno će se „razviti i primeniti“ do 2030. godine, ali sada uz napomenu da će implementacija biti „posle 2030. godine“. Šta to znači? Ljudi koji se guše zbog ozloglašenog zagađenja u regionu moraju da čekaju još devet godina čak i na plan?

Takve loše formulacije lako su se mogle sprečiti odgovarajućim procesom konsultacija. Plan zapravo tvrdi da je postojao „opsežan proces konsultacija“ i da je „razvijen prema pristupu

odozdo prema gore u koji su bile uključene vlasti iz ekonomija Zapadnog Balkana (SB), relevantne regionalne organizacije aktivne u oblastima politike koje pokriva GAVB [Zelena agenda za Zapadni Balkan], međunarodne finansijske institucije (IFI), organizacije civilnog društva (OCD) i drugi partneri”.

Ovo je daleko od istine, barem što se tiče ekoloških organizacija civilnog društva.

„Odozdo prema gore“ podrazumeva da su inputi prikupljeni pre izrade nacrtu i da su konsultovani različiti akteri o uzastopnim nacrtima. Ali ono što se u stvarnosti dogodilo bilo je to da je nakon skoro godinu dana izrade Akcionog plana - i u međuvremenu bez pružanja informacija o njemu - Veće za regionalnu saradnju dopustilo samo jednu sedmicu da se organizacije civilnog društva izjasne o nacrtu.

Žalosno je videti takav simbolični napor opisan kao „opsežan proces konsultacija“. Ako su Evropska komisija i RCC ozbiljni u pogledu poticanja učešća javnosti u donošenju odluka u regionu, moraju biti primer.

Organizacije civilnog društva dobro znaju šta je potrebno u regionu i imaju mnogo toga da ponude u smislu znanja i sugestija. Ali potrebno nam je dovoljno vremena za čitanje, komentarisanje, koordinaciju i usaglašavanje nacrtu dokumenata.

Ovo je već drugi put da mesecima vidimo neaktivnost, nedostatak konsultacija sa civilnim društvom o nacrtima dokumenata, a zatim žurbu u zadnji čas-isto se dogodilo sa Smernicama Komisije za implementaciju Zelene agende za Zapadni Balkan prošle godine. Jednom može biti greška, ali dva puta postaje navika.

Ulozi su veliki i nemamo vremena za gubljenje. Daćemo sve od sebe da unapredimo ciljeve Zelene agende, ali možemo biti efikasni samo ako smo na vreme informisani i konsultovani. Budući da je regionalni akcioni plan toliko nejasan, uključivanje civilnog društva na nacionalnom nivou sada će biti još važnije za definisanje jasnih koraka i vremenskih rokova. U isto vreme, Evropska komisija treba da prestane sa outsourcingom procesa i pokaže stvarno vođstvo kako bi se on pretvorio u stvarnost, uključujući uslovljavanje pretpristupnih fondova stvarnim napretkom zemalja.

Izvor: bankwatch.org